

ÉÉN MET NATUUR

Inspiratie voor een nieuwe ambitie voor recreatiegebieden Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden

INHOUDSOPGAVE

Mondiale uitdagingen	4
Een nieuw raamwerk voor recreatie	5
Analyse	
- Alkmaarder- en Uitgeestermeer	6
- De Buitenlanden	7
Identiteit	8
Beleving	10
Netwerk	12
Paludicultuur en rewilding	16

ÉÉN MET NATUUR

SAMEN VERKENNEN WE DE TOEKOMST VAN ONZE RECREATIEGEBIEDEN

Dit ambitiesdocument is een uitnodiging aan alle betrokkenen om samen de toekomst van de recreatiegebieden Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden vorm te geven: een inspiratiebron voor nieuwe denk- en doe-richtingen. We gebruiken de naam De Buitenlanden in dit document voor het hele groengebied tussen IJmond en Zaanstad.

Dit jaar staat voor ons in het teken van het opnieuw nadenken over de recreatiegebieden in Noord-Holland. Willen we onze recreatiegebieden voor toekomstige generaties namelijk van waarde laten zijn, dan moeten we binnen vijf jaar nieuwe vormen van exploitatie hebben. Tegelijk hebben we te maken met nieuwe mondiale ontwikkelingen, die ook een weerslag hebben op de regio en onze groengebieden. Denk aan verstedelijking, energie en luchtkwaliteit.

Bouwen op kernwaarden

Deze uitdagingen gaan we niet oplossen door vergezochte plannen te bedenken, maar door verder te bouwen op de kernwaarden die al in de gebieden besloten liggen.

In alle stappen die na dit document volgen, geloven wij dat draagvlak en het bij elkaar brengen van mensen essentieel is. Ontwikkelingen die niet gedragen worden, brengen ons ten slotte niet vooruit. Vervolgens moeten we deze ambitie samen verder ontwikkelen naar concrete gebiedsfuncties en exploitatievormen, zodat onze recreatiegebieden ook in de 21ste eeuw van grote waarde blijven voor de regio.

Onze recreatiegebieden als inspiratie voor Nederland

Dit document is een gespreksstarter voor de toekomst van het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en het groengebied tussen IJmond en Zaanstad (De Buitenlanden). Het is daarmee ook een uitnodiging voor alle betrokken bewoners, ondernemers, organisaties en overheden om met elkaar de toekomst vorm te geven. Met onze gecombineerde netwerken, kennis en ervaring kunnen wij onze recreatiegebieden tot een inspiratiebron voor andere gebieden in heel Nederland te maken. Een ambitie die wij als Recreatie Noord-Holland voor al onze recreatiegebieden stellen.

Uitdaging groenzones in de stad

Verstedelijking geeft druk op groenvoorzieningen

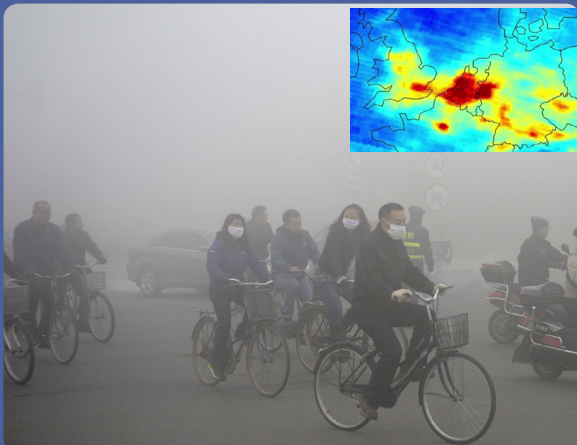
Digitalisering en globalisering

Duurzame energiebronnen claimen ruimte rond de stad

Natuurbehoud dicht bij de stad

Luchtvervuiling

MONDIALE UITDAGINGEN

De druk op onze groengebieden neemt toe

Onze 21ste-eeuwse samenleving kent veel mondiale uitdagingen waaronder verstedelijking en klimaatopwarming. De verwachting is dat in 2030 twee derde van de wereldbevolking in steden leeft. Kijken we naar onze ecologische voetafdruk, dan heeft de mensheid op dit moment 1.7 aarde nodig om te voorzien in alles wat we gebruiken en vervolgens het afval te absorberen. Het is een onhoudbare situatie.

Voor oplossingen kijken we snel naar de groengebieden rond onze steden. Windmolens en zonnepanelen voor energie; bomen voor de verbetering van luchtkwaliteit; woningbouw; et cetera. Vanuit al deze richtingen ontstaan nieuwe, eenzijdige claims op groengebieden. Een gebied moet dit of dat worden. Bestaande functies waaronder natuur en recreatie raken hierdoor in het gedrang. Maar wat Nederland juist uniek maakt is dat we nauw verbonden zijn met groen. We zijn één met onze natuur. Dit willen we niet kwijt.

Daarom moeten we op zoek naar nieuwe, integrale oplossingen voor onze groengebieden. Alleen zo kunnen we tegelijk voorzien in de verschillende behoeften, zoals het behoud van biodiversiteit, recreëren in de natuur, energieopwekking en agricultuur. We hebben geen 1.7 aarde tot onze beschikking, daarom moeten we slim omgaan met deze ongekende schaarste aan grond.

EEN NIEUW RAAMWERK VOOR RECREATIE

Van monofunctioneel naar multifunctioneel denken

Het idee van recreatiegebieden en de functies die zij hebben is ontstaan in de 20ste eeuw. Naast werk hadden we vrije tijd in de avonden en weekenden – de piekuren – om in onze regio te recreëren, onder meer in de natuur. Onze huidige samenleving en landschappen zijn niet meer zo eenduidig ingericht. Door onze 24-uurseconomie recreëren we niet meer alleen op specifieke tijden. Werk en vrije tijd lopen door elkaar, en daarmee lopen ook onze rollen als mens in de samenleving door elkaar.

Hetzelfde geldt voor ons regionale landschap. Naast recreatie kunnen groengebieden niet alleen zorgen voor recreatie op piekmomenten, maar ook bijvoorbeeld fungeren als een circulaire voedsel- en energievoorziening voor steden. We hebben daarom nieuwe manieren nodig waardoor we ons landschap integraal kunnen ontwikkelen, passend bij deze nieuwe tijd.

Een belangrijk onderdeel van integrale landschapsontwikkeling is niet het denken in mono-functies, maar juist in multi-functies. Een plek is niet alleen dit, of alleen dat. Het is alles tegelijk, en anders op elk moment van een dag of seizoen. Daarom is samenwerking zo belangrijk. Want achter elke vorm van gebruik zit een persoon, een organisatie, of iemand anders, die zich hier met hartstocht voor inzet. Integrale landschapsontwikkeling geeft het perspectief dat nodig is om mensen met hart voor het gebied bij elkaar te brengen en samen te gaan voor topkwaliteit van het landschap op alle niveaus.

OMGEVING ALKMAARDER- EN UITGEESTERMEER

Waterrecreatie en biodiversiteit

Het recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer heeft te maken met een sterke terugloop van de recreatie, en watersportbedrijven en watersportverenigingen rond het meer zien een sterke vergrijzing. Dit concludeerden wij in 2015 in onze verkenning 'Naar een duurzame instandhouding RAUM', dat wij samen met de provincie Noord-Holland hebben opgesteld.

Ondanks deze vergrijzing en het stoffige imago zagen we destijds dat de regionale inwoners wel regelmatig gebruikmaken van de recreatie- en watersportmogelijkheden. Om de recreatiebeleving echter weer relevant te maken voor de huidige tijd moeten we op zoek naar nieuwe vormen van recreatie, die zowel ouderen als jongeren aanspreken. Aanvullend zijn economische verdienmodellen nodig om een duurzaam beheer mogelijk te maken, en willen we de bestaande biodiversiteit versterken.

Aanknopingspunten in landschap en historie

Kijken we rond het Alkmaarder- en Uitgeestermeer, dan zien we een paar recreatieve hoogtepunten waarmee we de wisselwerking kunnen versterken. Wat betreft locaties zijn dit onder meer de Zaanse Schans, de binnenstad van Alkmaar, de dorpen De Rijk en Graft en Unesco werelderfgoed de Stelling van Amsterdam met zijn forten. Naast locaties kunnen we inspiratie putten uit de historie. Denk bijvoorbeeld aan de verhalen rond uitvinders Cornelis Corneliszoon van Uitgeest en Jan Adriaanszoon Leeghwater of de geschiedenis van het Oer-IJ.

Sterke routenetwerken

Naast hoogtepunten in landschap en historie zijn de sterke routenetwerken een belangrijke kracht van het gebied. De jachthavens aan de zuidkant bij Uitgeest biedt een goed startpunt voor waterrecreanten. Bovendien zijn er ambities om Uitgeest sterker als haven- en waterrecreatiestad te profileren. Regionaal is er de verbinding met de plaatsen Alkmaar, Amsterdam, Purmerend en Den Helder.

Na een start in een van de havens, kunnen waterrecreanten de omgeving ontdekken door gebruik te maken van de sloepennetwerken. Ook kunnen ze één van de vele kanoroutes volgen. Niet alleen op water zijn er goede routenetwerken. Op land zijn er wandelroutes en skateroutes van vele kilometers. Voor fietsers is er de populaire Pontjesroute.

Concurrentie in de regio

Kijken we naar andere recreatiemogelijkheden in de regio, dan concluderen we dat het Alkmaarder- en Uitgeestermeer moeite heeft om de concurrentie aan te gaan. Het is een van de grootste binnenmeren in de provincie Noord-Holland, maar wint het op een zomerse dag niet van het strand of het IJsselmeer. Door de onbekendheid en de relatief geïsoleerde ligging voorziet het binnenmeer tot nu toe vooral in een lokale behoefte. We moeten daarom iets anders bieden dat recreatie in de regio aanvult. Hierbij kunnen we gebruikmaken van de geïsoleerde ligging, want mensen vinden intimiteit, inspiratie en de mooiste natuur in het recreatiegebied. Dit komt echter nog te weinig naar voren.

Analyse

Mondiale uitdagingen vragen dat we op een integrale manier naar onze groengebieden kijken. Om het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden toekomstbestendig te maken, moeten we eerst de kernwaarden van het landschap leren kennen.

Alkmaardermeer

De Woude

OMGEVING DE BUITENLANDEN

Agricultuur en energie

Het landschap van De Buitenlanden kenmerkt zich door openheid. Denk hierbij aan de dijken, wandel- fiets en kanomogelijkheden door het landschap, de herkomst uit verschillende tijden en de landbouwgrond. In Beverwijk staat het gebied daarom ook wel bekend als de Groene Oostrand. Het landschap heeft een rijke historie, waar we in deze analyse nader op ingaan: het Oer-IJ, de Stelling van Amsterdam, de agricultuur en in Zaandam als de Omzoom. Tot slot gaan we in op uitdagingen in de governance.

Oer-IJ

Het Oer-IJ is een belangrijke historische ader en het verhaal dat de omgeving vroeger onder water stond is inspiratievol. De beleving in het huidige landschap is echter nog minimaal. Prachtlandschap Noord-Holland! – de leidraad landschap en cultuurhistorie 2018 – benoemt het Oer-IJ niet voor niets als “waarschijnlijk de meest onzichtbare en ondergewaardeerde structuurlijn in Nederland terwijl het een fascinerende ontstaansgeschiedenis van het Nederlands landschap laat zien.”

Er is draagvlak en er zijn al partijen die enthousiast zijn en energie steken in het hernieuwen van het Oer-IJ voor deze tijd. Het recreatieschap zet zich in voor de oprichting van een Geopark Oer-IJ. Het Oer-IJ is overigens niet alleen voor De Buitenlanden interessant, maar ook voor het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. Dit omdat de hele omgeving – en niet alleen de zuidzijde – gelegen is in het Oer-IJ: Schermer was vroeger onderdeel van het Alkmaardermeer.

Stelling van Amsterdam

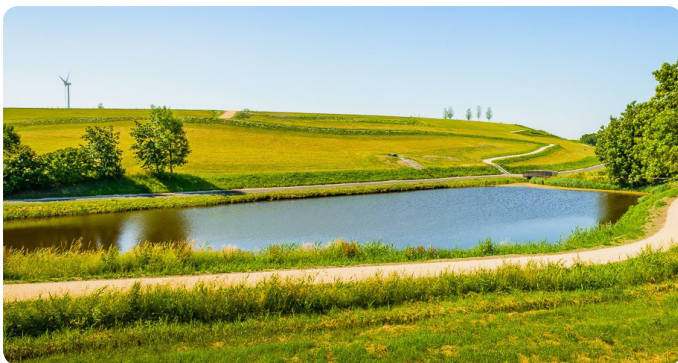
Naast het Oer-IJ biedt de Stelling van Amsterdam inspiratie voor nieuwe belevingen. Denk onder meer aan de dijken, damsluizen en forten – waaronder de forten van Aagtendijk en Veldhuis. Er liggen kansen in het bij elkaar brengen van de initiatieven rond het Oer-IJ en de Stelling van Amsterdam, met name tussen Fort Wijkermeer en Fort Krommeniedijk. Vanuit de historie van het Oer-IJ zijn er nu al initiatieven om het oorspronkelijke landschap zichtbaar te maken. Dit biedt ook mogelijkheden om de beleving van de Stelling van Amsterdam naar deze tijd te brengen.

Agricultuur

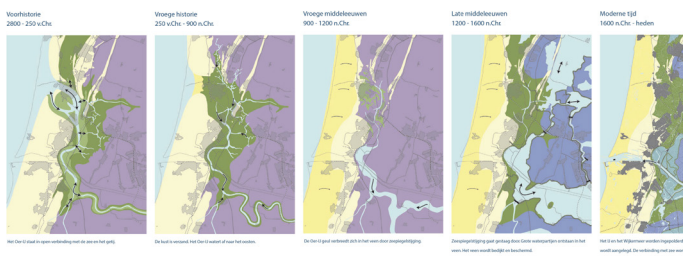
Voor De Buitenlanden liggen er verder kansen in circulaire, regionale productie en beleving van voedsel en energie. Dit als tegenhanger van het steeds bedrijfsmatiger worden van landbouw in de provincie. Het Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050 waarschuwt hiervoor: “De grens tussen hoe een agrarisch bedrijf op een erf en een bedrijf op een bedrijventerrein eruit zien vervaagt. Het gevaar dreigt dat in delen van de provincie het buitengebied meer en meer het aanzien van een ruim opgezet bedrijventerrein krijgt.” Bestaande ondernemersinitiatieven zoals bijvoorbeeld de Boerenlandwinkel kan in dit verhaal een spil vormen.

Uitdagingen in governance

Een grote uitdaging in het gebied is de governance en bestemming. De toekomst van het gebied staat al 10 tot 20 jaar stil. De boeren zouden onteigend worden, zodat er plaats zou komen voor de ontwikkeling van een recreatiegebied, maar de boeren hebben zich verzet en het Rijk heeft zich teruggetrokken. Het recreatieschap beheert nu een ten dele voltooit recreatiegebied en heeft de ambitie om de recreatieve programmering en betekenis in de komende jaren een flinke impuls te geven. Voor verdere ontwikkeling van de omgeving is samenwerking tussen de betrokken gemeenten, agrariërs, overige ondernemers en terreinbeheerders belangrijk.

Park Nauerna

Oer-IJ

Maislabyrint

IDENTITEIT

Nationaal, regionaal en lokaal

Zoals blijkt uit de analyse hebben het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden veel in huis: waterrecreatie en biodiversiteit ontmoeten agricultuur en historie. Om deze kwaliteit van diversiteit om te vormen naar een nationale identiteit, maken we gebruik van het in 2018 gelanceerde initiatief Amsterdam Wetlands: “een panorama of perspectief vanuit de gezamenlijke terreinbeheerders op de toekomst van natuur en landschap in Laag-Holland, met een tijdshorizon tot 2050.”

Maar waar Amsterdam Wetlands sterk is voor een identiteit buiten de regio, past het bij deze gebieden om ook een sterke regionale en lokale identiteit te hebben. Deze recreatiegebieden zijn er ook vooral voor inwoners van Noord-Holland. Daarom zetten we de identiteit voor het Alkmaarder- en Uitgeestermeer uiteen op drie niveaus: nationaal, regionaal en lokaal.

Nationaal - Amsterdam Wetlands

Op nationaal niveau profileren we de recreatiegebieden samen met partners als Amsterdam. Zo kunnen we gezamenlijk aandacht genereren voor de recreatiegebieden, en tegelijk zorgen dat de gebieden elkaar aanvullen. Sommige gebieden — of delen ervan — hebben een sterkere regionale en lokale functie, andere delen hebben nationale aantrekkingskracht. Denk op nationaal niveau onder meer aan de Zaanse Schans, de kaasmarkt in Alkmaar, de Beemster, het Duinreservaat, de Stelling van Amsterdam en het Oer-IJ.

Amsterdam Wetlands zorgt dat alle gebieden elkaar complementeren. Daarnaast biedt het een goed regionaal raamwerk voor ontwikkeling samen met partners tot 2050, met als belangrijk uitgangspunt: “Actief, gebiedsgericht natuurherstel als voorwaarde en basis voor ontwikkeling van sterkere relaties tussen stad en landschap.” De ambitie van Amsterdam Wetlands omvat ook het sterker maken van waterrecreatie in de regio en het ontsluiten van de wateren op nieuwe manieren voor nationaal en mogelijk ook internationaal toerisme.

Van analyse naar identiteit, beleving en netwerk

Nu we de lokale kernwaarden kennen, kunnen we kijken naar de toekomst. Zo ontstaat een nieuwe ambitie die past bij het gebied én inspeelt op de kansen van onze 21ste-eeuwse samenleving. Passend bij deze gebieden zetten wij de ambitie uit op drie niveaus: identiteit, beleving en netwerk.

Regionaal - Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden zijn het startpunt voor mensen om de natuur, historie en rijkheid van de regio ontdekken, met dank aan het sterke wandel-, fiets- en vaar netwerk.

Een tocht vanuit het Alkmaarder- en Uitgeestermeer leidt recreanten op ontdekkingsstochten langs de hoogtepunten in de natuur en uit de historie, waaronder De Stelling van Amsterdam, het Oer-IJ, de verhalen van Cornelis Corneliszoon van Uitgeest en Jan Adriaanszoon Leeghwater, en de droogmaking van de Schermer in 1657. De regio leert zijn eigen natuur en historie weer kennen en waarderen.

Lokaal – Netwerken

Zoomen we verder in, dan komen we op lokaal niveau: de unieke plekken met elk hun eigen bestemming. In het grote geheel hebben we te maken met een divers gebied, op lokaal niveau met een veelheid aan monofunctionele plekken die naast elkaar bestaan. Deze hoge dichtheid aan diversiteit maakt governance echter een uitdaging, gezien de uiteenlopende belangen: van landbouw tot recreatie en van natuur tot cultuur.

Om op lokaal niveau verder te komen moeten we de diversiteit leren gebruiken. Diversiteit maakt deze gebieden uniek, daarom moeten we van monofunctioneel naar multifunctioneel denken. Niet natuur of recreatie, maar een sterkere natuur die tegelijk ontdekt kan worden door mensen die in de nabijheid wonen. Hierom moeten we landschap zien als een netwerk met multifunctionele plekken die op allerlei manieren verbonden zijn, met andere plekken, mensen, organisaties en meer. Dit is van groot belang voor de toekomst, daarom gaan we hier later in het document uitgebreid op in.

Alkmaar Kaasmarkt

Noordhollands Duinreservaat

Alkmaarder- en Uitgeestermeer

Beemster- en Schermerpolder

Zaanse Schans

Alkmaarder- en Uitgeestermeer
Rustpunt tussen nationale iconen

IDENTITEIT NATIONAAL

IDENTITEIT REGIONAAL

IDENTITEIT LOKAAL

BELEVING

Eén met natuur

De kernwaarden hebben we vertaald naar een identiteit, waardoor we de gebieden nu beter kunnen positioneren en communiceren op verschillende niveaus. Nu kijken we hoe we – aan de hand van deze identiteit – de beleving kunnen versterken en weer relevant kunnen maken voor de huidige tijd.

De Marrekrite als inspiratiebron

Eén van de grootste meren van Noord-Holland, sterke routenetwerken, biodiversiteit en landbouw. Al deze unieke kwaliteiten zie je ook in Friesland, maar hier zijn ze op één plek. Deze diversiteit maakt dat je de omgeving Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden gezamenlijk kunt zien als een Klein-Friesland. Kijken we hoe recreatie georganiseerd is in Friesland – recreatieschap De Marrekrite – dan zien we een netwerk aan plekken waar je kan stoppen op de kaart. Per boot kun je een stuk varen, en vervolgens een van de plekken ontdekken die beheerd wordt door De Marrekrite.

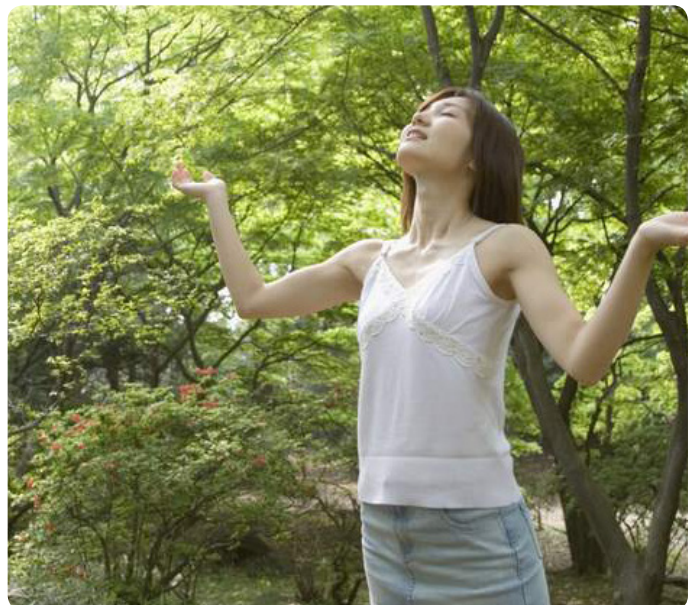
Het recreatieschap in Friesland biedt geen faciliteiten en beperkte aanmeerplekken, het biedt alleen informatie op hun website over hoe je het gebied kunt gebruiken. Het idee van deze kleinschalige plekken die je kunt ontdekken is het tegenovergestelde van een centraal meer waaromheen alles moet gebeuren. Je bent zo niet alleen in de natuur, maar onderdeel van de natuur. Deze aanpak biedt voor de omgeving Alkmaarder- en Uitgeestermeer de kans om de functies te decentraliseren in inspirerende grote en kleinere plekken waar je iets anders vindt, elke keer dat je er komt.

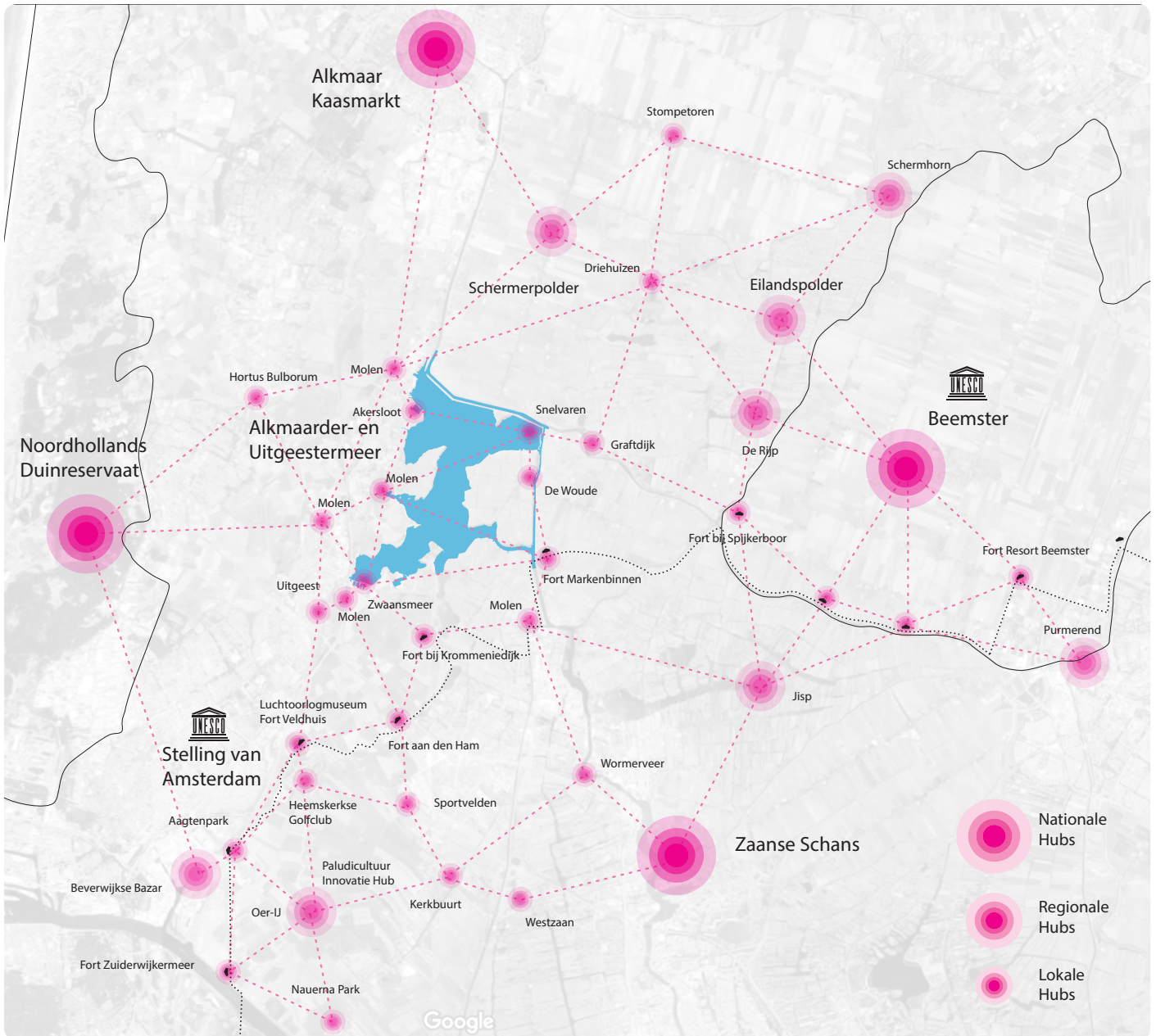
Van gerecreëerd worden naar zelf ontdekken

Voor onze gebieden nemen we het basisidee van de Marrekrite, een grote diversiteit aan plekken die je per boot, fiets of wandelend kunt ontdekken, en kijken hoe we daar unieke ervaringen aan kunnen koppelen. Denk aan plekken waar je kunt aanmeren met je boot om deze op te laden en tegelijk vogels te spotten; co-creatie-plekken waar je gezamenlijk compost maakt of een groentetuin beheert; en combinaties van gratis aanlegplekken en betaalde, waar je extra faciliteiten hebt. De Stelling van Amsterdam en het Oer-IJ bieden talloze verhalen die je kunt ontdekken.

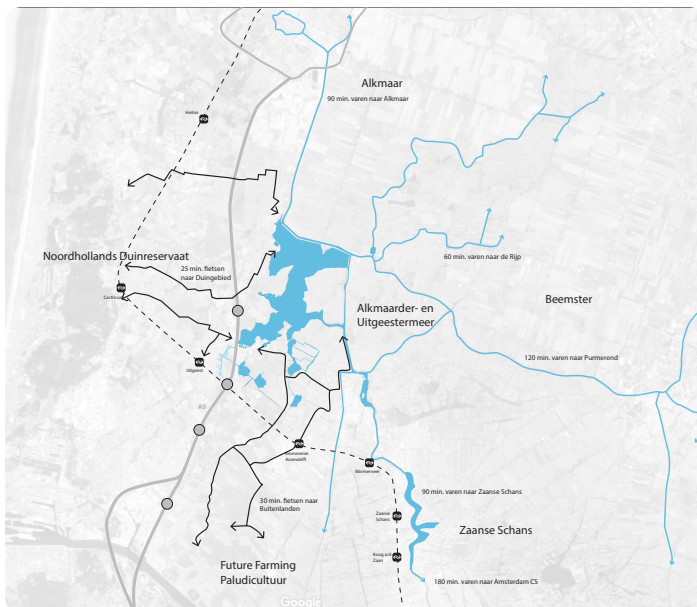
Verwilderen

Om de beleving verder naar de huidige tijd te brengen, zien we veel kansen in het gecontroleerd laten verwilderen van het gebied. Zo ontstaat hier topkwaliteit natuur, in lijn met de ambitie van Amsterdam Wetlands. Door topnatuur centraal te zetten voorkomen we dat we moeten concurreren met strand, duinen en IJsselmeer. Het complimenteert het besloten karakter van het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. En voor De Buitenlanden biedt dit kansen om het Oer-IJ weer zichtbaar te maken.

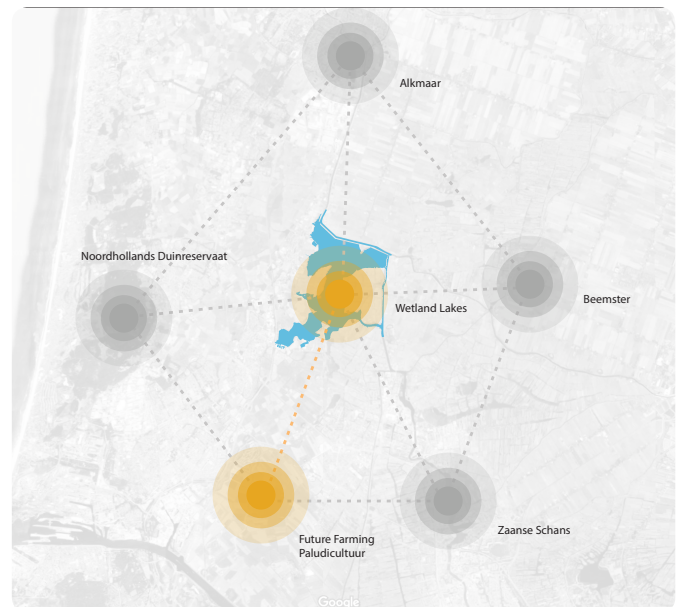

Netwerk van belevingen

Verbindingen geven beleving

Grootschalig netwerk

NETWERK

Integrale landschapontwikkeling

Terugblikkend versterken we de kernwaarden door middel van een identiteit gericht op diversiteit, en een beleving gericht op het (her)ontdekken van deze diversiteit. Om deze identiteit en beleving mogelijk te maken, moeten we op een andere manier gaan denken over specifieke locaties – en daarmee recreatiegebieden als geheel.

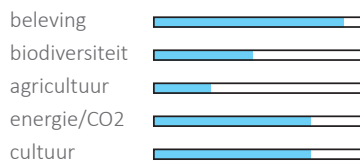
Alle plekken op onze wereld zijn namelijk niet zwart of wit, niet landbouw of recreatie, niet natuur of cultuur. Als we in één dimensie denken, doen we onze wereld tekort. We moeten van monofunctioneel naar integraal, multifunctioneel denken. Dit betekent niet dat we uit moeten gaan van concessies: het doel moet juist zijn verbetering alle waarden. Zowel topnatuur, topcultuur en topbeleving

Hubs: centrale plekken in het genetwerkte landschap

Hoe kunnen we deze nieuwe multifunctionele richtingen verkennen? Daarvoor moeten we specifieke plekken leren zien in context: elke plek is onderdeel van een netwerk. In lijn met het denken in netwerken wordt een plek dan een hub – een centrale node – met allerlei mogelijke verbindingen.

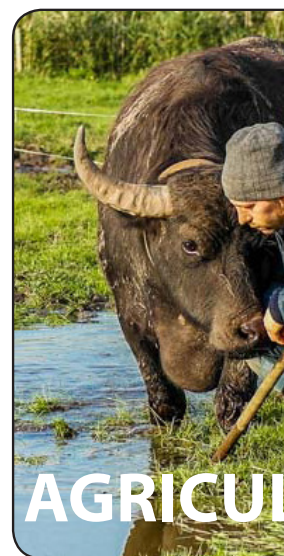
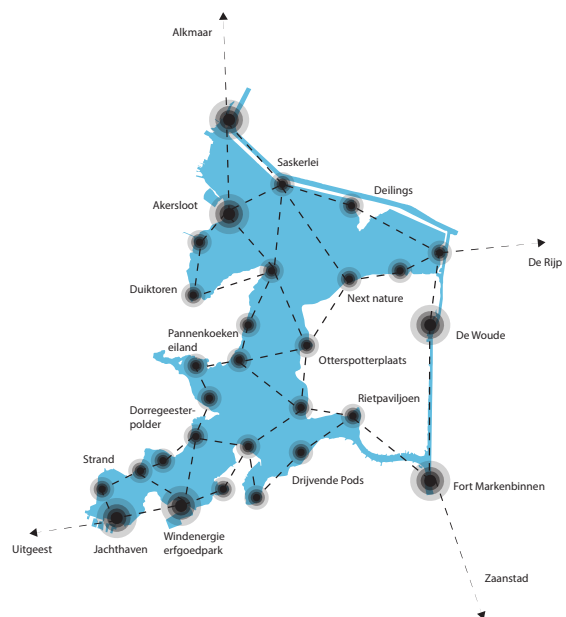
Om deze verbindingen concreet te maken gebruiken we vijf schuifknoppen voor elke hub. Deze knoppen geven aan welke gebruiksfuncties belangrijk zijn: Beleving, Biodiversiteit, Agricultuur, Energie/CO2 en Cultuur. Zo krijg je een overzichtelijk beeld van de multifunctionele kwaliteiten, en kun je bepalen hoe je die richting de toekomst wilt versterken.

Integratiesliders

“Det finnes ikke dårlig vær, bare dårlige klær” *
Noors gezegd

*Er is geen slecht weer enkel slechte kleding

Ochtend

Middag

Nacht

Avond

Jaarrond de seizoenen beleven

Winter

Lente

Zomer

Herfst

LTUUR

BIODIVERSITEIT

CULTUUR

Voorbeelden

Kijken we naar beleving, dan kun je in het geval van De Woude zeggen dat het een prachtig eiland is, maar alleen bereikbaar per boot. Het heeft een hoge belevingswaarde waar je op voort kunt bouwen. Een tweede voorbeeld is de Stelling van Amsterdam. De belevingswaarde is nu nog laag, maar het is een van de belangrijkste plekken wat betreft cultureel erfgoed. Dit biedt kansen voor verbetering.

Erfgoedpark de Hoop scoort hoog op cultuur en potentieel hoog op de schuifknopenergie. Dit biedt een perspectief om niet de concurrentie aan te gaan met de molens van de Zaanse Schans, maar om de molens op Erfgoedpark de Hoop te zien in de context van energieopwekking. De potentie is een erfgoedpark voor windenergie, zo geef je meer recente historie ook een plek. Dit idee volgt het voorbeeld van het Rijksmuseum, dat naast schilderijen van Rembrandt ook moderne kunst een plek heeft gegeven.

Windenergie door de jaren heen met een blik op de toekomst

Next nature: natuur en technologie

Drijvende pods

Biodegradable paviljoen

PALUDICULTUUR EN REWILDING

*Natte agricultuur en topnatuur om
CO2-uitstoot tegen te gaan*

Als voorbeeld hoe je na kunt denken over hubs en integrale landschapsontwikkeling rond het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden lichten we een mondiale uitdaging uit waar de gebieden mee te maken hebben. Vervolgens verkennen we hoe we – door een identiteit geworteld in diversiteit en een beleving gericht op één zijn met de natuur – de gebieden weer relevant kunnen maken voor onze 21ste-eeuwse samenleving.

Uitstoot van CO2 door oxidatie van veen

Onze aarde warmt op door CO2-uitstoot. Een veelal onbekend maar belangrijk gegeven is dat veen in natuurgebieden juist geen CO2 opslaat, maar dat onze natuurgebieden meer CO2 uitstoten dan opslaan – zelfs twee keer zo veel. Dit is het gevolg van oxidatie van het veen, wat aanvullend ook zorgt voor bodemdaling. Dit moeten we richting de toekomst verbeteren om niet onderdeel te zijn van het probleem van CO2-uitstoot.

Om de CO2-uitstoot van onze natuurgebieden terug te dringen, moeten we dus actie ondernemen. Tegelijk willen we de recreatiefunctie van het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en de natuur en agrarische gebieden in De Buitenlanden niet loslaten, maar juist versterken. Door verstedelijking zal de wens om te recreëren in groengebieden namelijk alleen maar verder toenemen. En agricultuur blijft van belang voor de regionale voedselvoorziening.

Dit betekent dat een oplossing voor oxidatie van het veen tegelijk de belevingswaarde – één zijn met de natuur – moet versterken. Hoe kunnen we dit doen voor beide gebieden?

Omgeving Alkmaarder- en Uitgeestermeer: verwilderen in een nieuwe tijd

Voor de omgeving rond het Alkmaarder- en Uitgeestermeer is de recreatiewaarde van belang. Door het veen weer aan te laten groeien, gaan we terug naar hoe het was voor we hier landbouw gingen bedrijven. Dit geeft een interessante nieuwe belevingswaarde, waardoor mensen zelf het gebied en hun eigen historie in de natuur kunnen ontdekken. Mensen worden niet langer gerecreëerd, maar ontdekken zelf nieuwe topnatuur. Het idee creëert echter ook een nieuwe uitdaging: het behoud van weidevogels.

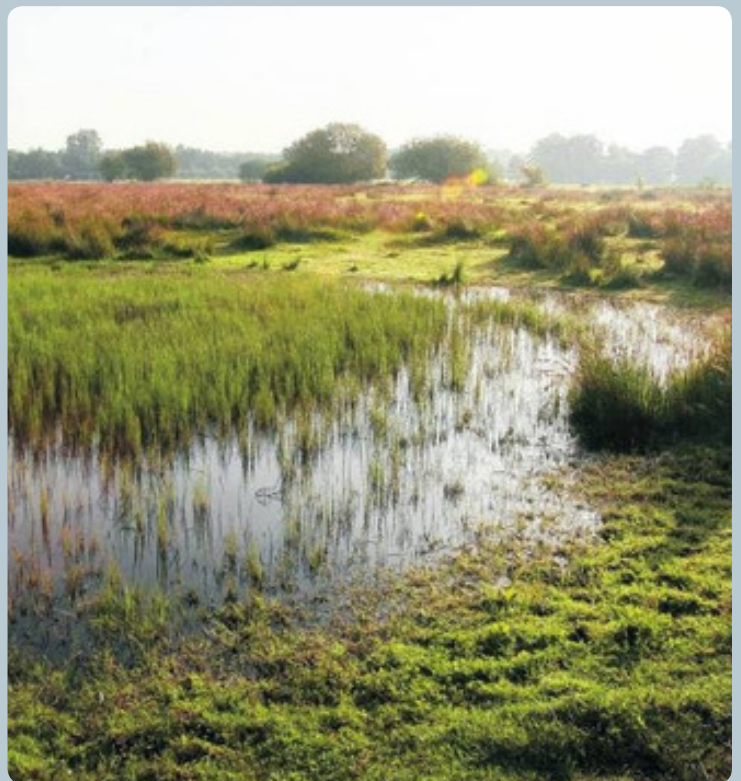
Technologie en design kunnen ons aanvullend helpen om op nieuwe manieren inzicht te krijgen in onze natuur. In plaats van kunstmatige verlichting kunnen nieuw ontwikkelde planten die zelf licht geven waterrecreanten in de avond door het gebied leiden. Een andere inspiratie is Waterlicht van mediakunstenaar Daan Roosegaarde, dat je laat ervaren hoe hoog het water kan komen bij een overstroming. Tot slot laat de Rain Room in het Museum of Modern Art in New York zien dat ook regen een unieke ervaring kan geven; met een regenfestival kan je deze ervaring ook naar het Alkmaarder- en Uitgeestermeer halen.

Veengroei

Weidevogels in een veenlandschap

Veenweide

Groeiend veen

“Een hectare ontwaterd veen stoot per jaar evenveel kooldioxide uit als een auto die drie rondjes om de aarde rijdt.

Wagening University & Research (WUR)

Paludicuur innovatie hub

Waterbuffels

Cranberries

Kweken van lisdodde

Mosakkers

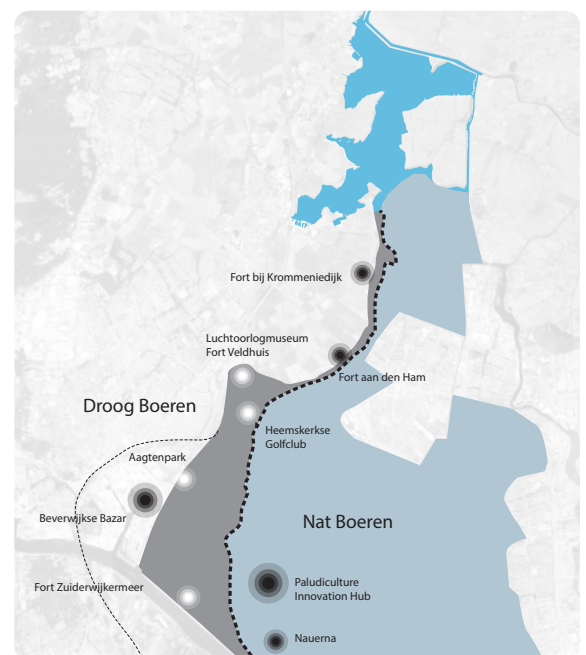
Paludicuur

Omgeving De Buitenlanden: paludicuur

Voor de omgeving van De Buitenlanden, met name Laag Holland met zijn diepere veenlagen (Veenpolder, Noorderveen en de polder bij Westzaan), kan het onder water zetten van veen het waterpeil verhogen. Dit maakt paludicuur mogelijk: nat boeren. Zo ontstaan nieuwe vormen van akkerbouw zoals rietteelt, lisdodde, veenmosakkers, natte bosbouw, cranberries, maar ook nieuwe vormen van veehouderij zoals waterbuffels.

Uiteraard brengt dit nieuwe uitdagingen met zich mee, want hoe creëer je een markt voor lisdodde? Aan de andere kant zijn cranberries attractief als superfruit. Je moet daarom niet alleen een prijs op een product zetten, maar ook denken aan het vermarkten van CO₂. Door de plek te worden waar je dit soort nieuwe vormen van agricultuur pioniert, wordt je een voorloper. Tegelijk is het een oplossing voor de waarschuwing in het Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050, dat de buitengebieden boerenbedrijventerreinen dreigen te worden.

Paludicuur lijkt de belevingswaarde van De Buitenlanden niet te verhogen, maar dit is recreatief juist zeer aantrekkelijk. In plaats van één met een oude natuur, worden bezoekers één met nieuwe vormen van natuur. Denk aan een belevings- en expertisecentrum voor paludicuur, ter aanvulling op de bestaande Boerenlandwinkel. Zo wordt De Buitenlanden een innovatiegebied waar mensen, van professionals tot recreanten, samenkomen om nieuwe vormen van agricultuur te ontdekken.

Nat- en droogboeren volgt de ondergrond van het Oer-IJ

ÉÉN MET NATUUR

“Dit is Klein-Friesland.”

Michiel Veldkamp, senior landschapsarchitect van de provincie Noord-Holland tijdens de brainstormsessie op 2 juli 2018 bij het Alkmaarder- en Uitgeestermeer

“We moeten stad en natuur in samenhang met elkaar ontwerpen. Voor de toekomst moeten we daarom scenario’s ontwikkelen die ons helpen in te zien hoe technologische, sociale, politieke en economische factoren de gebouwde omgeving gaan beïnvloeden.”

Caroline Bos - Co-founder UNStudio

“Het Noord-Hollands palet van landschappen is zeer afwisselend: het biedt zowel grote, dynamische natuurgebieden, vrijwel gave historische cultuurlandschappen (met prachtige historische dorpen en (water)stadjes), als dynamische vitale agrarische werklandschappen.”

Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050

COLOFON

Amsterdam, 8 oktober 2018

**Recreatie
Noord-Holland NV**

Jos Gilliam
Henny Scholten
Gerben Houtkamp

UNS
UNSTUDIO

Caroline Bos
Astrid Piber
Lars van Hoften
Pauline Caubel
Filippos Toskas

**Groundforce.
Studio**

Matthijs ten Berge
Ruurd Priester
Twan Eikelenboom

Met bijdragen van:

Michiel Veldkamp- provincie Noord-Holland
Edwin de Waard- BUCH-gemeenten
Josselin Bakker- gemeente Beverwijk
Deirdre Pronk- gemeente Alkmaar
Ron Schmidt- gemeente Zaanstad
Ben Haisma- gemeente Zaanstad
Philip Peletier- gemeente Zaanstad

